

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

[Tractatus de attributis, de visione beatifica, de scientia Dei ac de ejus
voluntate et providentia]

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

§. IV. Præcipuæ objectiones solvuntur

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77132](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77132)

suæ substantiæ relativæ, per quam constituitur, & ab alia distinguitur, posset habere aliquæ concursus effectivum, & aliquam operationem ad extra, quæ non esset communis aliis, sed ei propria & peculiaris; quod est contra communem sententiam Theologorum, qui docent opera Dei ad extra esse indivisa, & toti Trinitati communia. Sequela Majoris probatur; si enim paternitas v.g. ut virtualiter distincta ab essentia, & realiter à filiatione, & spiratione passiva, haberet rationem speciei, & objecti motivi in intellectu divina, posset etiam gerere vices speciei in intellectu creata, v.g. in visione beatifica: Sed hoc supposito, Pater haberet aliquam operationem, & concursus effectivum ad extra, qui esset illi proprius, & qui non conveniret Filio & Spiritui Sancto: Ergo & c. Major constat, idcirco enim divina essentia supplet, vel saltem supplere potest vices speciei impressæ in visione beatifica, quia habet rationem speciei in intellectu divina, cujus visio beatifica est quædam participatio: Ergo, similiter si paternitas, ut virtualiter distincta ab essentia, habeat rationem objecti motivi, & speciei intelligibilis respectu divinæ intellectiois, idem poterit præstare in intellectu creata, & gerere vices speciei in visione beatifica. Minor autem, in qua est difficultas, sic ostenditur. De ratione speciei intelligibilis est concurrere effectivè ad intellectioem, juxta communem sententiam: sicut enim ex concursu maris & femine gignitur proles, ita ex objecto & potentia paritur notitia, ut dicit Augustinus: Ergo si paternitas, ut distincta virtualiter ab essentia, & realiter à filiatione & spiratione, possit in visione beatifica gerere vices speciei intelligibilis, Pater in divinis poterit habere aliquem Concursus effectivum, & aliquam operationem ad extra, quæ toti Trinitati non erit communis, sed ei peculiaris & propria.

108 Probat quæ quartò conclusio: Illud est objectum formale motivum divinæ intellectiois, in quo Verbum Divinum per se primò assimilatur Patri: Atqui non assimilatur per se primò in attributis, & multò minus in relationibus; aliàs communicaretur Filio paternitas, sicut natura: Ergo objectum motivum divinæ intellectiois est sola essentia divina, ut distincta virtualiter à relationibus & attributis. Minor patet, Major probatur. Secunda persona procedit ut Filius, & ut Verbum, seu species expressa: Sed Verbum, aut species expressa, per se primò assimilari debet objecto formali motivo, & speciei impressæ; & actualissimè exprimere ac representare quæ ab ipsa specie intelligibili per se primò representantur: Ergo illud est objectum formale motivum divinæ intellectiois, in quo Verbum Divinum per se primò assimilatur Patri.

Deniq; probatur conclusio: Objectum motivum intellectus divini, vel sunt omnia attributa, vel nullum, cum de omnibus eadem militet ratio: Sed est aliquod attributum, cui repugnat esse objectum formale motivum intellectus divini: Ergo id omni attributo repugnat, & consequenter sola divina essentia, ut distincta virtualiter ab attributis, est objectum formale motivum intellectus divini. Major constat, Minor probatur. Cui repugnat ad intellectioem actualem movere, repugnat esse objectum motivum intellectus: Sed volitioni divinæ repugnat ad intellectioem movere, cum volitio sit intel-

lectione, saltem naturæ, posterior, illamque necessario supponat, vel, ut causam effectivam, vel saltem ut regulam à qua dirigatur: Ergo volitioni divinæ repugnat esse objectum motivum intellectus divini.

Dices: Spiritus Sanctus procedit à Filio in genere principii productivi, & quasi effectivi; & tamen Filius procedit ex cognitione non solius Patris, sed etiam Spiritus Sancti (ut frequentius docent Theologi) & consequenter à Spiritu Sancto, ut objecto cognito procedit: Ergo quamvis cognitio sit principium regulans, imò efficiens volitionem, ut aliqui existimant, poterit à volitione, ut ad objecto causari, & objectivè moveri.

Respondeo Spiritum Sanctum non esse objectum motivum cognitionis ex qua Verbum procedit, sed tantum terminativum: objectum autem purè terminativum, non concurrit effectivè ad volitionem, nec ad terminum illius: quare ex eo quod Verbum Divinum, ex cognitione Spiritus Sancti procedat, non sequitur Spiritum Sanctum esse principium illius. Cæterum objectum motivum efficienter ad cognitionem concurrat: cum ergo stare non possit, quòd cognitio regulans volitionem, à volitione regulata efficiatur, divina volitio non potest habere rationem objecti motivi, respectu intellectiois divinæ; quamvis Spiritus Sanctus sit objectum terminativum illius cognitionis, ex qua Verbum procedit.

§. I V.

Præcipuæ objectiones solvuntur.

110 **O**bjicies primò: Essentia divina habet rationem speciei, & objecti motivi divinæ intellectiois, prout est in se; quod enim sit objectum motivum, non convenit ei per nostram considerationem: Sed essentia divina, ut est in se, est attributa & relationes, cum ab illis solùm per rationem nostram distinguitur: Ergo essentia divina, ut habet rationem speciei, & objecti motivi divinæ intellectiois, attributa & relationes includit.

Respondeo concessâ Majori, distinguendo Minorem: Essentia divina ut est in se, est attributa & relationes, identitate reali formali, concedo Minorem: virtuali, nego Minorem, & consequentiam. Ut enim essentia divina moveat ad intellectioem, & non attributa & relationes, sufficit virtualis distinctio, quamvis moveat prout est in se: sicut virtualis distinctio paternitatis ab essentia, sufficit ut hæc communicetur Filio, & non communicetur paternitas; & distinctio virtualis naturæ à personalitate Filii, sufficit ut hæc immediate uniat humanitati, natura verò mediatè; distinctio etiam virtualis inter veritatem & bonitatem divinam, sufficit ut veritas & non bonitas specificet intellectum, & bonitas & non veritas specificet voluntatem, ut constabit ex dicendis disputatione sequenti. Unde sicut ista consequentia non valet: Intellectus specificatur à veritate ut est in se: Veritas ut est in se, est bonitas: Ergo specificatur à bonitate; quia veritas à bonitate virtualiter distinguitur: ita consequentia contra nos facta non tenet, ob similem distinctionem, quæ inter essentiam, attributa, & relationes versatur.

Dices: Quia divina essentia in se terminat visionem beatam, & in se est attributa & relatio-

nes inferunt nostri Thomistæ infrâ quæst. 12. A
non posse videri essentiam, non visis attributis
& relationibus: Ergo pariter ex eo quod moveat
intellectum divinum, ut in se est, & ut sic sit at-
tributa & relationes, rectè inferitur non posse es-
sentiam movere ad intellectum, nisi etiam at-
tributa & relationes ad eam moveant.

Respondeo negando consequentiam & pa-
ritatem: Ratio discriminis est, quia in termi-
nando cognitionem intuitivam, conveniunt om-
nes Deiformitates, secus autem in moven-
do; & ideo non potest una terminare cognitio-
nem intuitivam, alterâ non terminante: potest
autem una movere, alterâ non movente; etsi
prouin se moveant. Sicut non potest veritas di-
vina videri, latente bonitate: potest autem spe-
cificare intellectum, tanquam ratio formalis
sub qua, bonitate non specificante: cujus ratio
alia esse nequit, nisi quia in terminando conve-
niunt, secus in specificando.

112
Objicies secundò: Objectum primarium,
motivum vel terminativum intellectus divini,
debet esse perfectissimum quæ excogitari
possunt: Sed ens divinum, ambiens natu-
ram divinam, relationes, & attributa, est om-
nium perfectissimum: Ergo est objectum pri-
mariū intellectus divini. Major videtur certa,
quia intellectiōni perfectissimæ assignari debet
perfectissimum objectum. Minor etiam patet,
quia ens divinum sic sumptum, est omnibus mo-
dis infinitum, cum non solum includat perfe-
ctiones spectantes ad lineam naturæ, sed etiam
illas quæ pertinent ad rationes attributales.

Confirmatur: Ens divinum, ut ambiens natu-
ram, relationes, & attributa, est actus purissi-
mus, omnemque potentialitatem excludens:
Ergo habet actualitatem requisitam ad ratione
objecti formalis & primarii, motivi, vel termi-
nativi intellectus divini.

113
Respondeo primo distinguendo Majorem:
Debet esse omnium perfectissimum, quod pos-
sit habere rationem speciei intelligibilis, & iden-
tificari cum intellectu, sine distinctione virtu-
ali, concedo Majorem. Si non possit habere hæc
duo, nego Majorem. Ens autem divinum, ut
ambit relationes & attributa, illas conditiones
non habet, quia non identificatur cum intel-
lectu divino, sine distinctione virtuali, nec ha-
bet ratione speciei intelligibilis: alioquin rela-
tio Spiritus Sancti esset objectum motivum cog-
nitionis essentialis, ut est in Patre, & sic prius
naturâ deberet esse productus Spiritus Sanctus,
quam à Patre cognosceretur.

Secundò responderi potest, & in idem redit,
objectum per se primò motivum divini intelle-
ctus, debet esse omnium perfectissimum, quod
sit eiusdem puritatis & immaterialitatis cum in-
tellectu, concedo Majorem. Si non sit, nego
Majorem. Ens autem divinum, ut ambit natu-
ram, relationes, & attributa non est eiusdem pu-
ritatis, & immaterialitatis cum intellectu divi-
no, ut constabit ex dicendis §. sequenti.

Ad confirmationem dicendum: quod licet at-
tributa & relationes habeant puritatem & actua-
litate infinitam, quatenus apta sunt sibi reali-
ter identificare existentiam increatam, tamen
non habent tantam in propria linea attributi,
quantam habet essentia in linea naturæ, & quan-
ta requiritur ad rationem speciei & objecti mo-
tivi: quandoquidem non identificant sibi suam
existentiam, sine distinctione virtuali, sicut facit

essentia. Adde quod essentia divina non obtinet
rationem speciei, & objecti motivi, tam respec-
tu sui, quam attributorum & relationum, ex
eo solum quod est actus purissimus, & summe
immaterialis, sed quia est actus purus, omnes
Dei perfectiones radicaliter continens. Sicut
enim licet natura Angeli, & illius proprietates,
in eodem gradu immaterialitatis conveniant;
sola tamen natura unitur intellectui proprio ut
species, quia est radix cæterarum perfectionū:
ita quamvis daretur, quod attributa & relatio-
nes essent eiusdem immaterialitatis & puritatis
ac divina essentia, illa tamen sola esset species,
quæ divinus intellectus omnia Dei prædicata
cognoscit; quia est radix omnium illorum, ac
proinde sufficiens ad omnia representanda.

115
Objicies tertio: De ratione objecti formalis,
tam motivi, quam terminativi, est distingui real-
iter, vel saltem virtualiter, ab intellectu:
Sed divina essentia ne virtualiter quidem ab in-
tellectione differt; cum hæc sint intra eandem
lineam, & cum divina intellectio (ut supra o-
stendimus) sit naturæ divinæ constitutiva: Ergo
divina essentia non potest esse objectum moti-
vum vel terminativum divinæ intellectiōnis.
Minor constat ex supra dictis, Major verò pro-
batur. Objectum motivum se habet in princi-
pium realiter, vel saltem virtualiter influens in
intellectionem, mediante specie intelligibili,
quæ intellectum complet & fecundat; item ob-
jectum formale terminativum, specificat ipsam
cognitionem: Sed specificatio, & realis, aut vir-
tualis influxus in cognitionem, sine reali, vel
saltem virtuali distinctione, salvari nequeunt:
Ergo de ratione objecti motivi est distingui,
virtualiter saltem, ab intellectu.

116
Respondeo negando Majorem: Cum enim
intellectus intelligendo fiat res intellecta, ut
docent Philosophi in libris de Anima, formalis
ratio objecti non petit essentialiter distinctione
realem, aut virtuales ab intellectu & intel-
lectione, sed potius unitatem & identitatem: di-
stinctio verò & divisio inter illa, nascitur ex im-
perfectione & limitatione creaturæ, ut docet D.
Thomas infrâ quæst. 14. art. 2. Itaque tantum
abest quod intellectio, ut est analogice commu-
nis Deo & creaturis, in supremo suo analogato
(scilicet Deo) postulet ab objecto intellecto,
realiter aut virtualiter distingui, quin potius pe-
tat oppositum, ut eruditè docent Salmanticen-
ses Tract. 3. de scientia Dei disp. 3. dubio 2. §. 2.
& 4. Ad probationem eiusdem Majoris respon-
detur ex illorum doctrina, objectum motivum
vel terminativum, quod est tale formaliter tan-
tum, debere ab intellectu realiter, aut saltem
virtualiter distingui, secus tamen illud quod est
tale formaliter eminenter: ed quod illud non in-
fluat in cognitionem, nec eam terminet, aut
specificet formaliter, aut virtualiter, sed tan-
tum æquivalenter. Essentia autem divina, so-
lum habet rationem objecti motivi, vel termi-
nativi divini intellectus, formaliter eminenter
quatenus eadem entitas & formalitas in Deo
præstat diversa munia, quæ in rebus creatis per
diversas entitates aut formalitates exercentur.
Hæc responsio illustrari potest exemplo existen-
tiæ, quæ licet in rebus creatis, realiter, aut sal-
tem virtualiter, ab essentia distinguatur: ed
quod habeat rationem termini respectu illius,
illa tamen secundum communiorum Thomistarum
sententiam, ne virtualiter quidem differt
in Deo

in Deo ab ejus essentia, quia non habet respectu A illius rationem termini formaliter, sed formaliter eminenter.

§. V.

Resolvitur alia difficultas, & explicatur objectum formale terminativum intellectus divini.

117 **D**ico tertio: Objectum formale terminativum, intellectus divini, non esse ens divinum ut sic, ut complectitur relationes & attributa, sed essentiam divinam, ut à relationibus & attributis virtualiter distinctam.

Probatur primò conclusio ex principiis supra statutis: Ut enim supra ostendimus, intellectus & objectum ejus primarium, debent convenire in gradu immaterialitatis: Sed sola divina essentia, cum divino intellectu in gradu immaterialitatis convenit: Ergo illa sola est objectum formale primarium intellectus divini. Minor probatur: Intellectus & intellectio divina, cum constituent metaphysicè naturam Dei, sunt re & ratione indistincta à sua existentia, & ultima actualitate, attributa autem, & relationes, in Deo virtualiter distinguuntur ab existentia, cum existant per existentiam ipsius essentia, ut certum est de attributis, & ostendemus de relationibus in Tractatu de Trinitate: Ergo non sunt in eodem gradu actualitatis cum intellectu divino, nec consequenter in eodem gradu immaterialitatis.

Disput. 3.
art. 6.

118 **P**robatur secundò conclusio: Intellectio divina non distinguitur virtualiter à suo objecto primario: At si illud includeret formaliter relationes & attributa, divina intellectio virtualiter ab illo distingueretur: Ergo objectum formale terminativum intellectus divini, non includit relationes & attributa. Minor constat: relationes enim & attributa ab intellectione divina virtualiter distinguuntur. Major verò probatur: Intellectio divina (ut supra ostendimus) est divina naturæ constitutiva, ac proinde nihil supponit prius ratione: Sed hoc esset falsum, si virtualiter distingueretur à suo objecto formali terminativo; objectum enim ab intellectione virtualiter distinctum, est prius illà, quandoquid est veluti causa illius: Ergo intellectio divina non distinguitur virtualiter à suo objecto primario.

119 **P**robatur tertio conclusio ratione fundamentali. Illud est objectum formale terminativum alicujus potentia, quod ratione sui ab illa attingitur, & ratione cujus cætera attinguntur ab illa: Sed essentia divina, ratione sui à divino intellectu attingitur, attributa verò & relationes, ratione essentia: Ergo hæc, ut ab illis virtualiter distincta, est objectum formale terminativum intellectus divini. Major constat exemplò colorati, quod est objectum formale terminativum potentia visiva, quia per se primò, & ratione sui, ab illa attingitur, cætera verò ratione visiva. Minor etiam est evidens quantum ad primam partem, quæ asserit quod essentia divina ratione sui attingitur à divino intellectu: probatur verò quantum ad secundam, quæ affirmat attributa & relationes ratione essentia attingi. Quod ratione sui non representatur intellectui divino, sed ratione essentia, non cognoscitur ratione sui, sed ratione essentia: Atqui attributa & relationes, non ratione sui, sed ratione essentia representantur intellectui divino: Ergo non ratione sui, sed ratione essentia cognoscun-

tur. Major est certa, nam idem ordo servatur inter objecta, in terminando cognitionem, ac in terminando representationem: unde quia ens rationis non representatur per propriam speciem, sed per speciem entis realis, ad cujus similitudinem conformatur, non primario, sed secundario ab intellectu nostro cognoscitur: nec alia ratione creaturæ secundario cognoscuntur à Deo, nisi quia secundario representantur per speciem, quæ divina intellectus intelligit. Minor verò probatur. Specie quæ Deus intelligit, est sola divina essentia, ut §. præcedenti ostendimus: Sed divina essentia, ut species intelligibilis, seipsam solum primò representat, alia verò ratione sui, vel quia illa eminenter continet, ut creaturas; vel quia in illis intimè includitur, ut attributa & relationes: Ergo attributa & relationes, non ratione sui, sed ratione essentia, intellectui divino representantur.

Confirmatur primò: Quia substantia Angeli non est species per se primò ordinata ad representandum, primò representat se, proprietates autem, & alias perfectiones, non ratione illarum, sed ratione sui: At divina essentia est species, non ordinata per se primò ad representandum alia; hæc enim ordinatio est imperfectio, soli enti intentionali conveniens: Ergo primò representat se, attributa verò & relationes solum secundario, & ratione sui.

Confirmatur secundò: Quia creaturæ cognita à Deo, non ununtur ratione sui, ut species cum divino intellectu, non representantur ratione sui, sed ratione essentia: Atqui etiam attributa & relationes, non ununtur ratione sui ut species, sed ratione essentia divina: Ergo non ratione sui, sed ratione essentia representantur.

Probatur ultimò conclusio, & rursus demonstratur, quod essentia divina sit intellectui divino ratio objectiva cognoscendi relationes & attributa, & consequenter ejus objectum formale terminativum. In primis enim, quia divina essentia est infinita simpliciter in ratione speciei, non tantum est ratio cognoscendi seipsam per modum speciei, sed etiam creaturas. & omnia alia quæ cognoscuntur à divino intellectu: Sed etiam in ratione objecti est infinita simpliciter: Ergo non tantum est ratio objectiva cognoscendi seipsam, sed etiam relationes & attributa, omneque objectum à divino intellectu cognoscibile.

Secundò: Quia ens reale ut sic, ratione sui cognoscitur à nostro intellectu, & alias per transcendentiam includitur in omni entitate creata, est illi ratio sufficiens cognoscendi quamlibet entitatem creatam: Sed divina essentia ratione sui cognoscitur à divino intellectu, & alias transcendit omnem perfectionem, & formalitatem divinam: Ergo est ratio objectiva intellectui divino cognoscendi omnem Dei formalitatem.

Tertio: Ideo divina essentia est intellectui divino ratio ex parte objecti cognoscendi creaturas, quia illas continet eminenter: Sed etiam continet radicaliter attributa, & relationes: Ergo est ratio objectiva intellectui divino terminandi illorum cognitionem. Minor est evidens: Major verò patebit ex dicendis in tractatu de scientia Dei disputatione secunda, articulo primo & secundo, ubi variis rationibus, & SS. Patrum autoritatibus ostendemus, Deum non cognoscere creaturas immediatè in seipsis sed solum in seipso, & in essentia sua tanquam in causa.